

İKV DEĞERLENDİRME NOTU

AVRUPA KOMİSYONU'NUN YENİ AÇIKLADIĞI
BELGELER IŞIĞINDA TTYO MÜZAKERELERİ

Çisel İleri, İKV Proje Müdürü
Selen Akses, İKV Kıdemli Uzmanı

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI

Avrupa Komisyonu'nun Yeni Açıkladığı Belgeler Işığında TTYO Müzakereleri

Avrupa Komisyonu geçtiğimiz yıl TTYO (Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı) müzakerelerini daha şeffaf biçimde yürütme konusunda aldığı kararı hayata geçirmektedir. Bu çerçevede ilk adım 7 Ocak 2015 tarihinde yasal metinlerle ilgili AB önerilerinin kamuoyuna açıklanmasıyla atılmıştır.

Avrupa Komisyonu tarafından açıklanan metinler rekabet, gıda güvenliği, hayvan ve bitki sağlığı, gümrük tarifeleri, ticaretin önündeki teknik engeller, KOBİ'ler ve hükümetlerarası anlaşmazlıkların halli konularını kapsamaktadır. Bunun yanında TTYO müzakerelerinde AB'nin bazı kilit sektörlerde (enerji, kimyasallar, mühendislik ve taşıtlar gibi) ve sürdürülebilir kalkınma gibi konularındaki yaklaşımını gösteren pozisyon belgeleri de paylaşılmıştır. Tüm bu belgelerde Avrupa Komisyonu, Avrupa vatandaşlarının, sanayisinin, sivil toplumunun ve KOBİ'lerinin çeşitli alanlardaki endişelerini gidermek üzere argümanlarını sıralamaktadır. Öne çıkan bazı hususlar şu şekilde:

- Mühendislik ürünlerinde Komisyon, Uluslararası Standartlar Örgütü ve Uluslararası Elektroteknik Komisyonu gibi geniş kapsamda kullanılan standartları referans olarak alınmasını istemektedir. Ayrıca müzakerelerde, Amerikan standartlarını karşılayan ürünlere uygulanan denetleme maliyetlerinin düşürülmesi talep edilmektedir.
- Taşıtlarda AB'nin dört önceliği bulunmaktadır:
  1. Eşleşen AB ve ABD teknik standartlarının tespit edilmesi;
  2. BM nezdinde uluslararası düzenlemelerin geliştirilmesi ve diğer ülkelerin de bu düzenlemeleri kabul etmeleri için teşvikte bulunulması;
  3. Özellikle yeni teknolojilerde, bazı AB ve ABD düzenlemelerinde uyum sağlanması;
  4. Yeni düzenlemeler ve yeni teknolojilere yönelik araştırmalarda AB ve ABD arasında işbirliğinin teşvik edilmesi.
- Tekstil ürünlerinin etiketlenmesi, bu ürünlerin güvenliği, standartları ve denetim yöntemleri konularında beraber çalışılması istenmektedir.
- Kamuoyunda kimya sektöründe düzenleyiciler arasında daha yakın bir işbirliğinin oluşturulması yönündeki çabaların AB'de kimyasallara ilişkin yeni önlemler alınması sürecini yavaşlatabileceği endişelerini dikkate alan AB, bu alanda düzenleme yetkisinde vaz geçmeyeceğini açıklamıştır.
- AB'nin taviz vermeyeceğini açıkladığı diğer bir alan bilgi ve iletişim teknolojilerinde teknik uyum çalışmaları kapsamında güvenlik standartları konusudur.

- Üye Devletlerin ilaçların fiyatlandırması ve geri ödeme konularındaki egemenlik hakları korunacaktır.
- Yasaklı madde içeren kozmetiklerin AB'de satılması TTYO sonrasında da mümkün olmayacaktır.
- AB, yenilenebilir enerjinin ve enerji tasarrufunun desteklenmesine ilişkin maddeleri müzakerelere katmak istemektedir.

Kamuoyundaki Endişeler neler?

AB'de ABD'ye kıyasla TTYO müzakerelerine şüpheli yaklaşan kesimin daha güçlü olduğu bilinmektedir. Özellikle sivil toplum örgütleri tarafından TTYO sonrasında AB'nin başta çevre ve gıda olmak üzere yüksek standartlarından ödün verileceği, GDO'lu ürünlerin AB pazarına kolayca girebileceği konuşulmaktadır. Avrupa Komisyonu tarafından son açıklanan belgelerde çeşitli alanlarda ve sektörlerde varolan endişeler sıralanmış ve bu konuda AB'nin pozisyonu belirtilmiştir. Buna ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

Sektör/Alan	Endişe/Hassasiyet	AB'nin Pozisyonu
Tıbbi araçlar	AB ve ABD'de tıbbi araçların onayının uyumlaştırılması	AB'de ve ABD'de onay sistemleri farklı olmasına rağmen her ikisi de tüketicilere yüksek düzeyli koruma sağlamaktadır. AB tarafından arzu edilen başvuru sürecinin daha muntazam hale gelmesi, örneğin yeni bir tıbbi araç için onay başvurusunda AB'de ve ABD'de aynı başvuru formunun doldurulmasıdır.
	AB'nin Tıbbi Araçlar Tüzüklerinin gözden geçirilmesi	Söz konusu tüzüklerin gözden geçirilmesi AB Üye Devletleri ve Avrupa Parlamentosu tarafından tartışılmaktadır. TTYO AB içerisinde karar alma sürecini etkilemeyecektir.
	Kamu yetkililerinin ilaçların fiyatlandırılması ve geri ödemesi konusunda karar alma biçimlerinin değişmesi	AB Üye Devletleri ilaçların fiyatlandırılması ve geri ödeme konusunda karar almaya devam edeceklerdir. Bu TTYO veya başka herhangi bir ticari anlaşma

İlaç		ile değişmeyecektir.
	Avrupa İlaç Ajansı'nın klinik deneylere ilişkin verileri açıklama politikasının zarar görmesi	TTYO'nun Ajansın politikaları ve klinik deneylere ilişkin AB mevzuatı üzerinde etkisi olmayacaktır.
Kozmetik	AB'nin kozmetikte kullanılması yasaklı maddeler listesinin değişmesi	TTYO AB'nin 1372 yasaklı maddeden oluşan listesini değiştirmeyecektir. Yeni yasaklı maddeler için AB ve ABD bilimsel değerlendirmelerini paylaşacaktır.
	Yasaklı madde içeren kozmetiklerin AB'de satılabilmesi	Kozmetik, tıpkı diğer ürünler gibi, AB hukukuna uygun olmak zorundadır. Herhangi bir ticaret anlaşması bu gerçeği değiştiremez.
	Kozmetikte izin verilen maddeler listesinin değişmesi	AB'nin izin verilen maddeler listesi ABD'ninkinden daha uzundur. TTYO kapsamında Komisyon, ABD'nin onay sürecinde AB'nin bilimsel değerlendirmelerini daha fazla kullanmasını arzu etmektedir.
	İhtiyatlılık ilkesinden ödün verilmesi	İhtiyatlılık ilkesi AB düzenlemeleri ile güvence altındadır, TTYO bu durumu etkilemeyecektir.
	ABD firmalarının AB içerisinde kaya gazı üretimi yapabilmesinin önünün açılması	Üye Devletler kendi sınırları içerisinde kaya gazı üretimine izin verip vermeyeceklerine kendileri karar vermektedir. TTYO kapsamında Üye Devletlerin mevcut egemenlik hakları kısıtlanmayacaktır.
	Yenilenebilir enerjinin müzakereler kapsamına alınmaması	TTYO müzakereleri tüm enerji sektörünü kapsamaktadır. AB yenilenebilir enerjiyi ve

Enerji ve ham maddeler		enerji tasarrufunu destekleyen kuralların Anlaşmaya dâhil edilmesini amaçlamaktadır.
	Örneğin metan gibi Amerikan gazının ithal edilmesinin karbondioksit seviyesini artırması	ABD'deki kaya gazı devriminin şu ana kadar AB üzerindeki etkisi yüksek miktarda kömür ithalatı olmuştur.
	Üye Devletlerin doğal kaynakların kullanımına yönelik karar alma haklarının etkilenmesi	TTYO Üye Devletlerin bir doğal kaynağın araştırılmasına/kullanımına yönelik kararını etkilemeyecektir. Ancak kaynağın araştırılmasına/kullanımına karar verildiğinde TTYO ile rekabetin artırılması ve herkese açık hale gelmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.
Kimya	Düzenleyiciler arasında daha yakın bir işbirliğinin oluşturulması yönündeki çabaların AB'de kimyasallara ilişkin yeni önlemler alınması sürecini yavaşlatması	AB kendi yasal düzenlemesi çerçevesinde belirlediği süreç ve takvime göre yeni önlemler almaya devam edecektir. Bu önlemler çerçevesinde sağlığın ve çevrenin korunması ön planda tutulacaktır.
	Yeni bilimsel alanlarda daha fazla işbirliğinde bulunulması, AB'nin yeni yasalar çıkarmasının önlenmesi	AB düzenleme yetkisinden vaz geçmeyecektir.
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	Güvenlik standartlarının düşürülmesi	AB, güvenlik konusunda taviz vermeyecektir. Teknik alandaki gereksinimlerde uyum sağlanması istenmektedir, ancak AB güvenlik seviyesini yüksekte tutmak istemektedir. Ayrıca uluslararası standartların kullanılması konusunda teşvikte bulunmaktadır.

Ticari Bilgi ve İletişim Teknoloji ürünlerinin güvenlik düzeyinin düşmesi	AB güvenlik düzeyini düşürmeyecektir.
---	---------------------------------------

KOBİ'ler için TTYO

TTYO'yu en fazla destekleyen kesimlerin başında AB'deki büyük şirketler gelmektedir. Ancak 20 milyonun üzerinde küçük şirketin bulunduğu AB ekonomisinin belkemiğini KOBİ'ler oluşturmaktadır. Özel sektörde çalışanların yaklaşık üçte ikisini istihdam eden KOBİ'ler yeni istihdam yaratma konusunda büyük öneme sahiptir. AB'de 2002-2010 döneminde yeni istihdamın yüzde 85'i KOBİ'lerce sağlanmıştır. AB ekonomisi açısından bu kadar önemli olmalarına rağmen KOBİ'ler TTYO konusunda büyük şirketlerin sahip olduğu bilgiye erişme, değerlendirme ve lobi kaynaklarına sahip değildirler. Bu durumda gelişmelerden habersiz kalan KOBİ'lerin yeterince hazırlıklı olamayacağı riski ortaya çıkmaktadır. Öte yandan bilgi kaynaklarına sınırlı erişimi olan KOBİ'lerin ise TTYO ile ilgili endişeleri giderek büyümektedir.

Bu çerçevede Komisyon bir tane ABD *online* yardım masası oluşturmayı öngörmektedir. Küçük şirketlerin ABD'den ihracat, ABD'ye ithalat ve yatırım konularında ücretsiz danışmanlık alabileceği bu yardım masası aynı zamanda

- Gümrük vergileri,
- Vergiler,
- Düzenlemeler ve gümrük işlemleri,
- Pazar fırsatları konularında da bilgi sağlayacaktır.

Komisyon tarafından KOBİ'lere yönelik bir diğer girişim küçük işletmelerin ihracat ve yatırım konusundaki tecrübelerini, iyi uygulama örneklerini ve başarı hikâyelerini paylaşmalarını sağlamak olacaktır. KOBİ'lerin TTYO'nun uygulanması konusunda daha fazla seslerini duyurabilmeleri için bir komite oluşturacağını açıklayan Komisyon, böylece küçük işletmelerin AB ve ABD'li yetkililere seslerini duyurmalarının önünü açmaktadır.

Komisyon tarafından AB'deki KOBİ'lere hâlihazırda ABD ile ticarete karşılaştıkları sorunlar sorulmakta, elde edilecek geri bildirimlerin TTIP müzakerelerinde yeni önlemler olarak yer alabileceği de belirtilmektedir.

Türkiye açısından yeni şeffaflık adımları

Söz konusu belgelerin kamuoyuyla paylaşılması Türkiye'yi de yakından ilgilendirmektedir. AB ile Gümrük Birliği ilişkisi içerisinde olan ülkemizin TTYO'dan etkileneceği sıkça dile getirilmekte, bu kapsamda Türkiye'nin TTYO'ya katılımına ilişkin çeşitli senaryolar konuşulmakta ve tartışılmaktadır.

Komisyon tarafından atılan bu şeffaflık adımları ve açıklanan belgeler Türkiye ekonomisinin TTYO'dan nasıl etkileneceğini incelemek, müzakerelerde uzlaşmaya varılan hususların Türk şirketlerine, KOBİ'lerine yansımaları doğru değerlendirebilmek açısından son derece önemlidir. Daha fazla kaynak ve bilgi daha doğru değerlendirmeler yapılmasına ve olumsuz etkileri en aza indireyecek, kazançları ise katlayacak şekilde hareket edilmesine imkân verecektir. Belgelerin detaylı incelenmesi daha derin

araştırma ve çalışmaların konusu olmakla birlikte ilk aşamada Türkiye için iki noktanın altının çizilmesi ve ortaya çıkan yeni sorularla yüzleşilmesi gerekmektedir.

Bunlardan ilki KOBİ'lerdir. Tıpkı AB ekonomisinin olduğu gibi Türkiye ekonomisinin de belkemiği KOBİ'lerdir. TTYO konusunda AB'deki KOBİ'lerin bile bilgi ve farkındalık düzeyi sınırlıyken Türkiye'de durumun ne olduğu incelenmelidir. Bu kapsamda AB'nin KOBİ'lerini bilgilendirmeye yönelik faaliyetleri yakından izlenmeli, Türkiye'de ihracatçı KOBİ'lerin sayısını artırma hedefi de dikkate alınarak daha yoğun bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır. Önümüzdeki dönemde AB ve ABD pazarında faaliyet gösteren ya da göstermek isteyen KOBİ'lerimizin önünü açmak ancak bu Şekilde mümkün olacaktır.

İkinci soru Şeffaflık konusundadır. AB TTYO müzakereleri sürecinde Şeffaflık açısından önemli adımlar atmaktadır. Ticaret müzakereleri giderek daha fazla Őeffaflařırken, daha fazla bilgi kamuoyuyla paylaşılıp, paydaşlarla daha fazla iştişare edilirken Türkiye kendi karar alma ve müzakere mekanizmalarını nasıl Őekillendirecektir?